

เทคนิคการผลิต

ส้มเขียวหวานนอกฤดู

กรมส่งเสริมการเกษตร
2548

เทคนิคการผลิตส้มเขียวหวานนอกฤดู

โดยทั่วไปแล้ว ส้มบ้านเราจะไม่มีการพักตัวในเรื่องของการแตกยอดนาน เนื่องจากตั้งอยู่ในเขตร้อน หากนับเวลาแล้วจะมีการพักตัวของใบระยะสั้น ๆ แค่วงเดือนธันวาคม และมกราคม เท่านั้น หลังจากนั้นเมื่ออากาศเริ่มอบอุ่นขึ้น ต้นส้มจะกลับเข้าสู่วงจรเดิมคือมีการแตกยอดออกใหม่พร้อม ๆ กับการออกดอก ซึ่งดอกชุดนี้เรียกว่า “ ส้มปีหรือส้มฤดู ”

โดยธรรมชาติของต้นส้มหากมีการพักตัวในฤดูหนาว ยอดอ่อนที่ออกช่วงนี้จะมีดอก และดอกชุดนี้ค่อนข้างจะปลอดภัยในเรื่องของโรค-แมลงรบกวน เมื่อใดที่ส้มปีออกดอกพร้อม ๆ กัน แน่แน่นอนว่าผลผลิตส้มที่ได้จะออกมาในช่วงเดือนตุลาคมไปจนถึงเดือนธันวาคม ซึ่งรสชาติก็อร่อยใกล้เคียงกันไม่ว่าจะปลูกที่ภาคไหน

ดังนั้น ความพยายามลดการผลิตในช่วงนี้ และหันไปผลิตส้มในช่วงอื่น จึงเป็นการทำให้ผลผลิตส้มเขียวหวานออกนอกฤดูนั่นเอง ซึ่งมีเทคนิคอยู่ที่ว่าการที่จะให้ส้มแตกยอดพร้อมกันได้ต้องทำให้ใบแก่หยุดนิ่งพร้อมกัน จึงจะแตกยอดอ่อนใหม่ได้พร้อมกัน การจัดการระบบการแตกยอดอ่อนต้องทำเป็นชุดให้ได้รอบของการแตกใบ ซึ่งปกติใบส้มมีอายุ 55 วัน นั่นคือถ้าเราเห็นใบแก่ และพร้อมจะทำใบชุดที่ 2 ไม่เกิน 2 เดือน หรือทุก 2 เดือน ต้องทำใบใหม่ให้ได้ 1 ชุด

การที่จะบังคับให้ต้นส้มออกดอกพร้อมกัน ต้องอาศัยเทคนิค 2 ข้อ คือ

1. เริ่มเว้นน้ำให้น้อยลงเพื่อให้ใบบนต้นแก่
2. กักน้ำ คือ เริ่มให้น้ำกับต้นส้ม 2 – 5 วัน ส้มจะออกดอกถ้าขาดน้ำแล้วได้รับน้ำ ส้มก็จะแทงยอดอ่อนขึ้นมาทันทีพร้อม ๆ กับดอกส้มหนึ่งผล ต้องการใบขนาดมาตรฐาน 5 – 11 ใบ (ปริมาณใบและปริมาณผลควรจะสมดุลกัน จึงจะได้ส้มที่มีคุณภาพและต้นส้มไม่โทรมหรืออายุยืน)

ปฏิบัติกับต้นส้มสาวอย่างไร

ต้นส้มหลังปลูกอายุ 1 – 2 ปี อย่าเพิ่งทำดอก ณ ขวบปีแรกให้ดูแล 2 – 3 อย่าง คือ ให้ดูแลว่าต้นส้มแข็งแรงหรือไม่ ควรใช้ไม้รวกปักค้ำต้นไม่ให้โยก ต้นส้มที่โยกในฤดูฝน ระบบรากจะไม่ลึกจึงต้องค้ำต้น เพื่อสร้างให้เป็นระบบรากฝอย เพื่อช่วยพยุงลำต้นให้แข็งแรงและหาอาหารได้มากยิ่งขึ้น

ถ้าปล่อยให้โยก ต้นส้มจะไม่มีรากฝอยหรือรากแขนง ทำให้ดูดกินอาหารได้น้อย ต้นส้มจะโทรม ต้นส้มที่เราต้องการคือ มีรากเป็นทรงกระทาะลึกไม่เกิน 60 เซนติเมตร นอกจากนี้ ต้นส้มในปีแรกควรจะเน้นใส่อินทรีย์วัตถุในดินให้มาก ๆ ปีหนึ่งอย่างน้อย 1 – 2 ครั้ง และควรถือกรรไกรเดินสำรวจพร้อม ๆ กับแต่งต้นส้มก่อนฤดูฝน และหลังเก็บผลรุ่นใหญ่ ในปีแรกต้องจัดการทรงพุ่มให้ได้

วิธีการจัดทรงพุ่มเป็นหัวใจสำคัญของการบังคับการออกดอกในปีที่ 2 สรุปว่า ถ้าต้องการทำส้มนอกฤดูให้ได้ ณ วันนี้ ต้องทำให้ได้ใบสมบูรณ์ที่สำคัญที่สุดก่อนฝนให้ได้ คือ ช่วงเดือนมีนาคมถึงเดือนพฤษภาคม และต้องบังคับให้ออกดอกโดยกักน้ำ เว้นน้ำ ถ้าเป็นต้นส้มที่เริ่มให้ผลผลิต 2 ปี ขึ้นไป ให้เริ่มบังคับดอกจะทำให้ได้ดอกส้มออกเป็นรุ่น กล่าวคือต้องจัดการกับการเจริญเติบโตของต้นส้มให้รู้จักแตกยอดอ่อน และมีดอกติดปลายยอดบ้างประปราย

ทั้งนี้การบังคับดอกในปีที่ 2 จะมีโอกาสได้ดอกออกเป็นชุดในปีที่ 3 นอกจากนี้ การจัดการเรื่องโรคและแมลงก็ง่ายขึ้น ไม่ต้องใช้สารเคมีหลายชนิดพร้อม ๆ กัน อย่างไรก็ตาม การผลิตส้มนอกฤดูอาจจะเป็นอีกทางเลือกหนึ่ง ที่จะช่วยแก้ปัญหาวิกฤติส้ม ที่ล้นตลาดที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต เนื่องจากเป็นเทคนิคที่สามารถบังคับให้ผลผลิตส้มออกในช่วงไหนก็ได้ตามความเหมาะสมของสภาพดินฟ้าอากาศของแต่ละพื้นที่

ดังนั้น ชาวสวนจะต้องเรียนรู้ต่อไปว่าจะวางแผนการผลิตออกมาในช่วงไหนดี เพื่อไม่ให้ผลผลิตออกมาพร้อม ๆ กัน ซึ่งต้องอาศัยการรวมกลุ่มที่เหนียวแน่นนั่นเอง

อายุดันส้มมีผลต่อผลผลิตและคุณภาพส้ม

ส้มที่อายุต่างกัน การเก็บผลจะไม่เท่ากัน กล่าวคือ ดันส้มที่อายุน้อย 2 – 5 ปี สามารถเก็บผลได้เร็วกว่าดันส้มอายุมากกว่า อย่างน้อย 1 เดือน *ดันส้มบางแห่งอายุน้อยถ้าเลี้ยงผลให้ดี จะได้ส้มเบอร์ใหญ่ แต่รสชาติไม่ดี น้ำหนักเบา สีซีด* แต่ก็ขึ้นอยู่กับลักษณะของเนื้อดิน และสภาพดินฟ้าอากาศเป็นตัวกำหนดด้วย ในกรณีที่ดันส้มที่อายุมากตั้งแต่ 7 ปี ขึ้นไป และปลูกด้วยกิ่งตอน บางแห่งมีอายุมากกว่า 20 ปี แต่ก็ยังให้ผลผลิตได้ดี

ดันส้มที่มีอายุมากนอกจากจะให้ผลผลิตที่มีคุณภาพแล้ว ยังสามารถยืดเวลาเก็บได้ 1 – 2 เดือน แต่ทั้งนี้การดึงลูกไว้นานก็ทำให้ดันส้มโทรมได้ ส้มที่อร่อยจริง ๆ ต้องเก็บให้ได้อายุ ปกติดันส้มเขียวหวานอายุน้อยเก็บผลเมื่ออายุ 8 เดือน ไม่เกิน 9 เดือน ส้มโชกุนหรือสายน้ำผึ้ง เก็บผลอายุไม่เกิน 11 เดือน

ดังนั้น ช่วงที่ส้มออกมากคือ ระหว่างเดือนตุลาคมถึงธันวาคม จะมีรสชาติดี ราคาถูก หากหลีกเลี่ยงได้ควรทำให้ส้มออกนอกฤดู เพื่อเลี่ยงปัญหาส้มล้นตลาดและ การผลิตส้มนอกฤดู จึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่ง ที่จะช่วยแก้ปัญหามล้นตลาดได้บ้าง

เรียบเรียงโดย : เกตุอร ทองเครือ

จัดทำและเผยแพร่ทางเว็บไซต์โดย : กลุ่มส่งเสริมการเกษตร
สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี
กรมส่งเสริมการเกษตร